

Biznes i zarządzanie

Małgorzata Iwanowska

Scenariusz lekcji

Suplement do poradnika metodycznego dla III etapu edukacyjnego programu nauczania przedmiotu Biznes i zarządzanie

opracowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2024

Redakcja merytoryczna
Elżbieta Witkowska
Anna Aleksandra Wesółowska

Redakcja językowa i korekta
Marzena Odzimek-Jarosińska

Projekt okładki, layout
Ośrodek Rozwoju Edukacji

Redakcja techniczna i skład
Wojciech Romerowicz

Fotografia na okładce: © SergeyNivens/Bank zdjęć Photogenica

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2024
Wydanie I

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC BY-NC)
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Poziom edukacyjny:

III etap edukacyjny (liceum/technikum). Zakres rozszerzony

Dział: Przedsiębiorczość w gospodarce rynkowej

Temat zajęć: W gospodarce jest jak w życiu – raz lepiej, a raz gorzej. (Temat zgodny z rozkładem: Prognozy gospodarcze. Cykl koniunkturalny.)

Klasa: III

Czas trwania zajęć: 2 x 45 minut

Cele ogólne:

- I.5. Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami i poznanie roli państwa w procesach gospodarczych;
- II.5. Samodzielne obserwacje zjawisk zachodzących w gospodarce i wyciąganie wniosków na podstawie tych obserwacji;
- III.3. Docenianie roli przedsiębiorców budujących w sposób odpowiedzialny konkurencyjną gospodarkę oraz dostrzeganie znaczenia wolności gospodarczej i własności prywatnej jako filarów społecznej gospodarki rynkowej.

Cel główny:

Uczeń:

- II.10) rozróżnia wzrost i rozwój gospodarczy oraz wyjaśnia na przykładach zachowania gospodarki w kolejnych fazach cyklu koniunkturalnego;
- II.11) wyszukuje i analizuje prognozy gospodarcze oraz dyskutuje nad ich trafnością.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- rozróżnia wzrost od rozwoju gospodarczego;
- analizuje czynniki wpływające na wzrost gospodarczy;
- analizuje czynniki wpływające na bariery wzrostu gospodarczego;
- wyszukuje i analizuje prognozy gospodarcze pod względem ich trafności;
- podnosi swoje kompetencje osobiste i społeczne niezbędne na rynku pracy;
- wzmacnia motywację wewnętrzną;
- efektywnie uczestniczy w pracy zespołowej z wykorzystaniem umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej;
- rozwija świadomość w zakresie zagrożeń dla rynku pracy związanych ze zmianą cyklu koniunkturalnego w Polsce.

Kształtowane kompetencje i umiejętności uniwersalne:

- kompetencje w zakresie przedsiębiorczości;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- umiejętność pracy w grupie;
- 4K: kreatywność, kooperacja, komunikacja, krytyczne myślenie.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja w grupach;
- dyskusja plenarna;
- burza mózgów;
- wykres Ishikawy;
- pogadanka.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach, praca w podpokojach (praca zdalna);
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- materiały z platformy edukacyjnej ZPE: [fazy cyklu koniunkturalnego](#) [dostęp: 10.11.2023];
- materiały z internetu (GUS, prognoza);
- przybory piśmiennicze, flipchart;
- komputer z dostępem do internetu, smartfony, test w aplikacji Forms;
- w przypadku pracy zdalnej – podpokoje, wirtualna tablica (ZOOM, MS Teams, Google Meet).

Faza przygotowawcza

Nauczyciel poprosił uczniów, na poprzedniej lekcji, aby w ramach pracy domowej zapoznali się z analizą problemu za pomocą [wykresu Ishikawy](#) [dostęp: 10.11.2023]. Wykres Ishikawy jest to wizualizacja problemu z potencjalnymi przyczynami. Jest to diagram przyczynowo-skutkowy w formie szkieletu ryby.

Opis przebiegu zajęć

Faza wprowadzająca

1. Nauczyciel rozpoczyna lekcję od wyjaśnienia aspektów organizacyjnych. Przedstawia temat, cele oraz proponowany przebieg lekcji. Rozmawia z uczniami na temat zadanej pracy domowej. Sprawdza poprawność zrozumienia podanej metody analizy problemu. Odpowiada na pytania i reasumuje wypowiedzi uczniów.
2. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda z grup (5–6 osób) otrzymuje przybory piśmiennicze, flipchart. Priorytetem przy podziale na grupy jest różnorodność uzdolnień uczniów. Będą oni pełnić role lidera, kreatorów pomysłów, weryfikatorów pomysłów.

Faza realizacyjna

1. Dyskusja plenarna. Nauczyciel zadaje wszystkim uczniom pytanie:
 - Czym różni się rozwój gospodarczy od wzrostu gospodarczego?
 Uczniowie podają propozycje. Nauczyciel naprowadza ich na poprawne sformułowania.

Rozwój gospodarczy to proces przemian ilościowo-jakościowych, polegających na zwiększeniu produkcji dóbr i liczby świadczonych usług w długim okresie i prowadzący do zmian w strukturze gospodarki.

Wzrost gospodarczy polega na zwiększeniu produkcji dóbr i liczby świadczonych usług w krótkim czasie. Jest on zmianą ilościową, co oznacza, że nie towarzyszą mu zmiany struktury.

2. Praca w grupach metodą burzy mózgów. Zadaniem uczniów jest zapisanie na wykresie Ishikawy czynników wpływających na wzrost gospodarczy. Każdy pomysł podany przez kreatora pomysłów jest rozważany przez weryfikatorów. Lider zatwierdza ustalenia grupy odnośnie treści zapisu na wykresie. W ten sposób zostaje uzgodniony zapis, który wpisują na rybim szkielecie Ishikawy jako „ość”. Każda grupa powinna wymyśleć minimum pięć „ości”. Przykładowe poprawne zapisy to: stabilność polityczna, stabilność ekonomiczna, polityka rządu, krajowa infrastruktura, technologia, innowacyjność, edukacja, dobrze wykwalifikowane społeczeństwo, nowoczesna infrastruktura.
3. Jedna grupa zgłasza się do prezentacji wykresu Ishikawy. Pozostałe grupy uzupełniają zapisy. Nauczyciel naprowadza na poprawne sformułowania. Wszyscy członkowie grupy dostają taką samą ocenę w punktach (od 0 do 5). Kryterium przyznawania punktów jest adekwatność i liczba podanych czynników wzrostu gospodarczego. Wynik punktowy jest wprowadzany do indywidualnej punktacji dla każdego ucznia w grze zorganizowanej przez nauczyciela – *Kompetentny i kreatywny obywatel*. Opracowany materiał staje się **środkiem dydaktycznym** umieszczonym w **portfolio pracowni BiZ**.
4. Praca w grupach metodą burzy mózgów. Zadanie uczniów polega na wypisaniu na wykresie Ishikawy czynników stanowiących bariery dla wzrostu gospodarczego. Każdy pomysł podany przez kreatora pomysłów jest rozważany przez weryfikatorów. Lider zatwierdza ustalenia grupy co do treści zapisu. W ten sposób zostaje uzgodniony zapis, który wpisują na rybim szkielecie Ishikawy jako „ość”. Każda grupa powinna opracować minimum pięć „ości”. Przykładowe poprawne zapisy to bariery: instytucjonalna, strukturalna, konsumpcyjna; siły roboczej; surowcowa; żywnościowa; handlu zagranicznego, technologiczna, psychospołeczna.
5. Kolejna grupa uczniów zgłasza się do prezentacji wykresu Ishikawy. Pozostałe grupy uzupełniają zapisy. Nauczyciel naprowadza na poprawne sformułowania. Wszyscy członkowie grupy dostają taką samą ocenę w punktach (od 0 do 5). Kryterium przyznawania punktów jest adekwatność i liczba podanych barier. Wynik punktowy jest wprowadzany do indywidualnej punktacji dla każdego ucznia w grze zorganizowanej przez nauczyciela – *Kompetentny i kreatywny obywatel*. Opracowany materiał staje się **środkiem dydaktycznym** umieszczonym w **portfolio pracowni BiZ**.
6. Dyskusja plenarna. Uczniowie wybierają jedną przyczynę będącą barierą wzrostu gospodarczego i podają do niej przykłady działań, które mogą przyczynić się do jej zmniejszenia. Tak samo postępują z kolejnymi zapisanymi na wykresie Ishikawy barierami wzrostu. Nauczyciel obserwuje aktywność uczniów. Uczniowie, którzy

podali najwięcej czynników (działań) otrzymują ocenę bardzo dobrą lub dobrą (w zależności od liczby podanych czynników) i odznakę „Kreatywny”.

7. Uczniowie, korzystając ze swoich smartfonów, zapoznają się z materiałami z platformy edukacyjnej zpe.gov.pl dotyczącymi [faz cyklu koniunkturalnego](#). Poznają pojęcia: faza ożywienia/rozkwitu, faza recesji, kryzys. Nauczyciel uzupełnia i wyjaśnia materiał dydaktyczny z platformy edukacyjnej.
8. Praca zespołowa. Analiza tekstu prognozy. Dyskusja plenarna. Uczniowie, korzystając ze smartfonów, zapoznają się z [prognozą gospodarczą](#) [dostęp: 10.11.2023] na rok 2022, opracowaną przez BNP Paribas. Porównują wartość PKB podaną z prognozie z wartością dla 2022 roku podaną przez Główny Urząd Statystyczny. Opierając się na danych podanych przez GUS, weryfikują poprawność prognozy w zakresie inwestycji, eksportu, importu, poziomu inflacji, stopy bezrobocia, długu publicznego.

Podsumowanie zajęć

Nauczyciel podsumowuje lekcję: cykl koniunkturalny ma ogromny wpływ na gospodarkę. Oznacza on okresy wzrostu i spadku gospodarczego. Podczas okresu ożywienia następuje wzrost produkcji, popytu, rośnie konsumpcja i inwestycje. Z kolei recesja charakteryzuje się spadkiem produkcji, popytu i cen, spadającą konsumpcją i inwestycjami.

Ewaluacja

Uczniowie, korzystając z własnych smartfonów, wypełniają test w aplikacji Microsoft Forms. Odpowiadają na dwa polecenia:

1. Podaj cztery czynniki wpływające na wzrost gospodarczy;
2. Podaj cztery bariery wzrostu gospodarczego.

Faza podsumowująca

Zajęcia mają na celu nabycie wiadomości na temat wzrostu gospodarczego, rozwoju gospodarczego, czynników wpływających na wzrost gospodarczy, barier wzrostu gospodarczego, faz cyklu koniunkturalnego i analizy prognoz gospodarczych. Równie ważnym celem jest uświadomienie uczniom, że istnieje zjawisko następujących po sobie wahań koniunktury, czyli cykl koniunkturalny. **Wahania koniunktury mają wpływ zarówno na przedsiębiorców, jak i na pracowników.** W czasie recesji maleje aktywność przedsiębiorców, gdyż możliwości biznesowe zmniejszają się. W czasie recesji zazwyczaj zmniejsza się zatrudnienie (wzrost bezrobocia), możliwe jest obniżenie wynagrodzeń i warunków pracy.

Nauczyciel podczas lekcji aktywizuje i wspomaga pracę uczniów ze SPE. W zależności od istniejących deficytów przydziela ucznia wspomagającego. Uczniowie potrzebujący otrzymują przed lekcją dodatkowe materiały dydaktyczne w postaci papierowej lub cyfrowej.

Podczas przeprowadzania analizy wzrostu gospodarczego za pomocą diagramu Ishikawy i analizy tekstu prognozy gospodarczej uczniowie kształcą kompetencje w zakresie przedsiębiorczości oraz rozumienia i tworzenia informacji. Pracując w zespołach, doskonalą kompetencje cyfrowe, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się oraz kompetencje 4K: kreatywność, kooperacja, komunikacja, krytyczne myślenie.

Dobieranie przyczyn w wykresie Ishikawy rozbudza kreatywność i krytyczne myślenie (uczniowie pełnią rolę kreatora lub weryfikatora). Wzrasta motywacja wewnętrzna uczniów poprzez docenianie ich wypowiedzi przez nauczyciela oraz udział w grze – *Kompetentny i kreatywny obywatel*.

W czasie lekcji doskonalone są umiejętności uniwersalne w zakresie języka polskiego (np. wypowiedzi argumentacyjne) i wiedzy o społeczeństwie (np. kształtowanie odpowiedzialnych postaw społecznych).

W czasie nauczania zdalnego lekcja prowadzona jest w podpokojach. Nauczyciel tworzy wirtualną klasę w aplikacji Microsoft Teams.

Grywalizacja

Kompetentny i kreatywny obywatel jest to gra zorganizowana przez nauczyciela BiZ. Do gry opracowany jest regulamin, wykaz zadań przewidzianych do realizacji i punktacja. Uczniowie, realizując w czasie kolejnych lekcji zadania wskazane przez nauczyciela, zdobywają punkty i odznaki. Podczas opisanej powyżej lekcji realizowane były także dwa zadania, za które w grze przewidziane zostały punkty (tworzenie wykresów Ishikawy). W grze przewidziane są także sytuacje, w których punkty można stracić. Podczas gry uczeń zbiera punkty i odznaki, osiągając coraz wyższy „poziom kompetentnego i kreatywnego obywatela”. Każdy uczeń porównuje liczbę zebranych przez siebie punktów z punktami koleżanek i kolegów. Ranking jest na bieżąco aktualizowany.

Małgorzata Iwanowska – pracowała jako doradczyni metodyczna dla nauczycieli matematyki w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, a następnie jako nauczycielka konsultantka w Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń. Nauczycielka matematyki, informatyki, doradczyni zawodowa, organizatorka warszawskich konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, współautorka poradników metodycznych i zbiorów zadań dla nauczycieli. Współtwórczyni diagnoz matematycznych „Na starcie” i „W połowie drogi” organizowanych przez Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN), a także ramowego programu szkoleń, w Ośrodku Rozwoju Edukacji, w zakresie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów. Koordynatorka projektu, prowadzonego przez MSCDN, dotyczącego rozwijania u uczniów zdolności rozwiązywania problemów i kreatywności. Autorka szeregu metodyczno-programowych innowacji pedagogicznych oraz programów autorskich z zakresu matematyki, informatyki i podstaw przedsiębiorczości.